

PREDSTAVUJEME MESTÁ A OBCE NOVOHRADU

NOS Lučenec v rámci monitoringu miest a obcí regiónu uvádza cyklus „Predstavujeme mestá a obce Novohradu“. Ide o reportáže zamerané na oblasť miestnej kultúry. Pokračujeme obcami:

História: Prvá písomná zmienka je z r. 1365 ako **Seed**. V roku 1427 sa spomína pod názvom Syd ako majetok Jol-svaiovcov. Neskôr patrila Ratoldovcom, v 16. st. Bebekovcom, v 17. st. F. Wesselényimu a v 18. st. Koháryovcom. Názov obce pochádza zo staromaďarského slova a označuje potok alebo riečku. Významnou pamiatkou je **klasicistická kúria** z roku 1880, dnes budova obecného úradu.

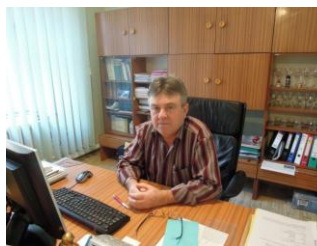
Dominantou Šídu je rímsko – katolícky **kostol Panny Márie** z roku 1897. Medzi pamätihodnosťami patrí aj **Pomník** Sovietskej armády. Z archeologického hľadiska sa v k.ú. obce nachádza sídlisko – pohrebisko z doby bronzovej a stredoveku, hradisko z neolitu, objavený bol nález kostrových pozostatkov mamuta. Z prírodných zaujímavostí sú to najmä **minerálne pramene**, ktoré využívajú návštevníci aj zo širokého okolia. Z obce vychádza **zelená turistická značka** do sedla Veľký Bučeň, kde sa napája na červenú, ktorá vedie na vrch Veľký Bučeň (514 m n.m.). Pri návšteve obce rozhodne neprehliadnete mohutný strom na dvore pred budovou obecného úradu.

Jaseň púta pozornosť svojim imponantným tvarom, jeho vek je odhadovaný až na 600 rokov, obvod kmeňa je skoro 5 m a výška je 26 m, šírka koruny 35 m. V chotári obce sa v minulosti ťažil formovací piesok, v súčasnosti je lom súkromným majetkom. Posledným vlastníkom obce bol Kiss Eugen, jeho manželka **grófica Ludovika Zichy** žila v obci a pochovaná je na miestnom cintoríne. Budova, v ktorej grófica žila, žiaľ dnes už neexistuje, predtým ako bola zbúraná, v nej sídlil najskôr notársky úrad, neskôr škôlka.

Súčasnosť: Starostom obce je **Štefan Földi**. Šíd má 1225 obyvateľov a patrí do mikroregiónu Obručná. Vedľa budovy obecného úradu sa nachádza **kultúrny dom** postavený v r. 1972.

Knižnica sa nachádza v samostatnej budove pri obradnej miestnosti.

Detský domov tu bol od r. 2002, toho času sa v priestoroch nachádza Klub dôchodcov a obec aj keď nie je vlastníkom, hradí prevádzkové náklady. V obci je okrem MŠ aj ZŠ pre 1. – 4. ročník. Okrem spomínaného klubu dôchodcov na území obce pôsobia dve organizácie, futbalový klub vedie Soós Karol ml. a poľníckemu združeniu predsedá Ing. Nagy Karol. Z podujatí, ktoré sa v obci organizujú, je potrebné spomenúť fašiangový ples, tento pripravuje klub dôchodcov. **Poľnícky ples** je už tradičným podujatím, konal sa 10. ročník. Deň matiek si pripomínajú každoročne. Významným podujatím býva **Deň obce** a koná sa vždy v septembri na sv. Máriu. Je škoda, že obec v súčasnosti nemá svojho kronikára aj napriek tomu, že zabezpečili prípravu a školenie, zvíťazil nezáujem o túto šlachetnú činnosť.

Pokr. zo str.1 ... O Šíde sa píše vo viacerých propagačných materiáloch, jedným z nich je aj Sprievodca mikroregiónom Obručná, z roku 2003. Samostatne sa venuje obci malá publikácia z vydavateľstva KT Komárno (2005), škoda, že vyšla len v maďarskom jazyku pod názvom „Šíd – dedina v cípe gemerskej župy“ (voľný preklad).

Obec nemá vlastnú webovú stránku, ale informácie sa dajú získať na stránke www.obecsid.gemer.org.

Šíd má svoju atraktivitu. Nachádza sa tu Astronomické observatórium, je to súkromná pozorovateľňa a vlastní ju Ľubomír Urbančok a dokonca o výsledkoch bádania informuje jeho vlastná web stránka.

Zdroj: internet, Sprievodca Mikroregiónom Obručná

Osada vznikla v polovici 13. storočia s hradom. Prvá písomná zmienka je z roku **1245** ako **Seureg**. V druhej polovici 13. storočia ju vlastnili Kazaiovci, v 16. storočí patrila Bornemisszovcom, v 18. storočí Fáyovcom a Madarassyovcom. Hrad spustol v 15. - 16. storočí. Po rozpade Rakúsko-Uhorska patrila do župy Gemersko-malohontskej. K obci patrila v minulosti aj časť Gortva. Dnešné pomenovanie Šurice má od roku 1948.

Cez obec preteká šurický potok. Dva brehy potoka už aj v minulosti spájali mosty. Najstarší most „Batapanna“, ktorý dala postaviť rodina Batapanna, bol v roku 1870 zničený. V roku 1888 dala rodina Szójjózsef postaviť ďalší most a dostal názov „Jozefov most“. V roku 1912 bol prestavaný a v roku 1933 rozobratý. Horný betónový most postavili obyvatelia obce v roku 1937.

Na území obce sa nachádza niekoľko kultúrnych pamiatok a pamätihodností. Rímsko - katolícky **kostol sv. Michala**, postavený r. 1868, je národnou kultúrnou pamiatkou. **Pomník padlým** v I. a II. sv. vojne je starostlivo udržiavaný. Obec preslávil aj tzv. **šurický poklad**, bola to vlastne nádoba obsahujúca až 5476 ks strieborných mincí zo 16. – 17. st. objavená v r. 1966. Je uložený v Novohradskom múzeu a galérii v Lučenci. (Foto: zo stálej expozície NMG)

Šurice majú čo ponúknuť predovšetkým milovníkom prírodných krás, ktoré sú súčasťou CHKO Cerová vrchovina.

Prírodná pamiatka **Soví hrad** (vyhl. 1964, rozš. 2001) je ukážkou brala sopečného kužeľa, územie je vypreparované eróznou činnosťou a na vrchole sopúcha s tzv. studňou.

V roku 1984 bol za národnú prírodnú pamiatku vyhlásený aj **Pohanský hrad**. Jaskyňa Šurický úkryt bola predmetom prieskumu v roku 2008.

V minulosti sa hrávali najmä divadelné predstavenie. Usporiadával ich Dobrovoľný hasičský spolok. Režisérom bol učiteľ **Pavel Guláš** a prvé javisko pripravil v r. 1927. Neskôr, bolo to v roku 1939, ho prestavali a na tú dobu neobyčajne moderne, nakoľko mali otočné kulisy. Divadlá sa hrávali pravidelne na Petra-Pavla v učebni školy, ale aj v záhrade krčmy.

V roku 1930 mali v obci dokonca aj dve knižnice, mládežnícku a obecnú.

Kultúrny dom bol dokončený v roku 1984. Šurice boli v minulosti známe pestovaním tabaku. V publikácii „Návraty do minulosti Šuríc“ je podrobne opísaný ľudový odev a viaceré zvyky. Napr. svadby sa najčastejšie konali práve cez fašiangy, máje sa stavali pred domami na Turíce. Zo sviatočných jedál medzi najlepšie patrilo vyprážané kurča, ktoré najprv uvarili a potom vyprážili. Zaujímavou je „beznohá sliedka“, tak nazývali koláč v tvare bábovky.

Súčasnnosť:

Starostom Šuríc je **Zoltán Végh**. Obec má 476 obyvateľov. Obecný úrad sídli v kultúrnom dome. Sála ponúka kapacitu cca 120 miest. Nachádza sa tu aj obecná knižnica, vedie ju p. Drugdová. Kronikárom je Zagy Jozef. K tradičným podujatiam, ktoré organizujú patrí príchod Mikuláša. Najbližšie pripravujú fašiangový ples.

Pokr. str. 3

Pokr. zo str. 2

Najväčšou akciou bývajú **Dni obce**, tieto sa konajú vždy koncom septembra na sv. Michala, ako patróna obce.

Šurice majú dobrú partnerskú spoluprácu s obcou Istenmezeje v MR. V rámci výmenných aktivít je obľúbené aj medzinárodné stretnutie starých pánov vo futbale.

Starosta obce vie veľmi dobre, že lokalita je doslova predurčená najmä pre turizmus. O tejto oblasti však len nehovorila, ale aj konajú. Výsledkom je vybudovanie **prístrešku pre turistov** pod Sovím hradom, ktorý dokončili v decembri 2011. Začali budovať aj schody **na turistických chodníkoch pri Sovom hrade** - stavebné práce budú dokončené na celej trase do 31.12.2012.

Prostriedky získali z projektu Euroregionálnych aktivít. Pokračovať by chceli aj ďalšou etapou, pochopiteľne, ak sa im podarí získať finančné prostriedky.

Majú záujem, aby turisti nielen prešli územím, ale v obci aj pobudli. Preto v máji minulý rok odovzdali do prevádzky **turistickú ubytovňu** pre 5 osôb, kompletne vybavenú.

Medzi osobnosti pochádzajúce z obce patrí **Berecz András**, spevák a ľudový rozprávač, je síce z Budapešti, ale jeho otec je zo Šuríc. **Ladislav Oravec** je vášnivým zberateľom starých historických pamiatok. Dňa 15.09.2011 daroval obci svoje nájdene historické predmety. Tieto predmety budú uložené v **historickom informačnom centre** v kultúrnom dome. O obci boli vydané publikácia „Návraty do minulosti Šuríc 1245 - 1995“, autorkou je Mária Adamová. Obec má svoju web stránku – www.surice.sk.

Zdroj: Mária Adamová: Návraty do minulosti Šuríc, www.surice.sk, vlastivedný slovník obcí

PREDSTAVUJEME POSLANCOV BANSKOBYSSTRICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

Mgr. Csúsz Péter

Mám 45 rokov, som rodákom z Lučenca. Som ženatý, mám štyri dcéry. Vyštudoval som učiteľský smer na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde som získal titul magistra.

Zastupujete volebný obvod Lučenec, čo Vás viedlo k rozhodnutiu kandidovať za poslanca vyššieho územného celku?

Politike sa venujem od roku 1994, profesionálne od roku 1999. Plnil som funkciu zástupcu prednostu Okresného úradu v Lučenci a v roku 2002 som bol predsedom vlády menovaný prednostom tohto úradu. Bol som poslancom aj Mesta Lučenec do vtedy, kým som sa nestal vlni riaditeľom ZŠ s MŠ J. Kármána. Som pyšný na to, že sa mi v roku 2006 podarilo, ako prezidentovi Basketbalového klubu E.S.O. Lučenec, získať majstrovský titul. Už desať rokov pôsobím ako poslanec Banskobystrického samosprávneho kraja, v prvom volebnom období som bol aj podpredsedom BBSK. Za uplynulé roky pôsobenia v regionálnej politike som so svojimi kolegami dokázal, že financie určené na investičné zámery je možné rozdeliť spravodlivo a rovnomerne medzi všetky okresy Banskobystrického kraja.

Darí sa vám plniť predvolebné sľuby, vaše úspechy a neúspechy, resp. čo sa vám podarilo a čo nie?

Za desať rokov sa nám podarilo z rozpočtu BBSK viac ako 15 mil. € vyčleniť

pre okres Lučenec. V tejto obrovskej sume (je to cca. 15% kapitálového rozpočtu BBSK!) okrem drobných vecí sa nám podarilo: (okrem iného)

- zrekonštruovať budovu Pedagogickej a sociálnej akadémie
- odkúpiť budovu pre Združenú strednú školu služieb
- urobiť rekonštrukciu Gymnázia vo Filákovce
- rozšíriť kapacitné možnosti Krízového strediska AMORET
- vykonať rekonštrukciu vykurovacieho systému Nemocnice v Lučenci
- zrealizovať nákup 60 autobusov pre SAD Lučenec, ktoré slúžia na zabezpečenie dostupnosti regiónu v okresoch Lučenec, Poltár, Rimavská Sobota a Revúca.
- zabezpečiť výmenu okien Zdravotníckej školy

V rámci europrojektov:

- zrealizovať výstavbu mostu cez rieku Ipeľ Ráoš-Rárospuszta
- vyriešiť dopravnú infraštruktúru okolo priemyselného parku smerom na Mikušovce.
- rekonštruovať Obchodnú akadémiu
- rozšíriť kapacitu SPŠ stavebnej

Momentálne prebieha jedna z najväčších akcií, ktoré sme získali ešte v predošlom volebnom období: rekonštruovať 32,7 km dlhý úsek cesty Lučenec – Trenč v rámci ktorého sa nám podarí konečne vyriešiť kruhový objazd na ul. Vajanského pred Tržnicou. A máme ešte čo robiť! Keby sme chceli obnoviť napr. 20% našich ciest II. a III. triedy - čo je reálny dopyt regiónov BBSK – mali by sme preinvestovať približne 30 miliónov €. Na to náš rozpočet jednoducho nestačí. Musíme uvažovať s použitím iných zdrojov. Môžu to byť úverové zdroje komerčných bánk, alebo dodávateľský úver. O tomto budeme rokovať na februárovom zastupiteľstve. Musím však podotknúť, že ako poslanec BBSK hovorím len o obnove ciest II. a III. triedy, a nie o cestách I. triedy, kde vlastníkom je štát. Ako som pozeral investičné zámery terajšej vlády, ako keby zabudli na juh Slovenska. A ešte som ani nehovoril o výstavbe rýchlostnej komunikácie! To je taký problém, ktorý potrebuje riešenie!

Blahoželáme:

R. Schill a náš redaktor M. Abelovský

Robert Schill

Kokavčan, amatérsky fotograf oslávi vo februári významné životné jubileum. Požiadali sme ho o rozhovor, vyhovel nám a spolu s kolegynou Renátou Ádamovou nás prijal u seba doma. Skôr ako sme prešli ku konkrétnym otázkam, takto sa sám predstavil:

Narodil som sa v Kokave nad Rimavicou 14. februára 1947 v dome č.76 na terajšej Sládkovičovej ulici.

Do základnej školy som začal chodiť vo svojej rodnej obci v roku 1953/54, po jej skončení v roku 1962 som sa stal žiakom prvého ročníka Lesníckeho odborného učilišťa v Kokave nad Rimavicou a neskôr žiakom Strednej lesníckej technickej školy v Banskej Štiavnici, ktorú som ukončil maturitou v roku 1967.

Som ženatý od roku 1974, mám tri deti a tohto času už aj tri vnúčatá.

Po ukončení školy som nastúpil do práce vo vtedajšom Lesnom závode v Hnúšti, kde ako „praktikant pred vojenčinou“, som pracoval na rôznych miestach ako lesník. Po skončení základnej vojenskej služby som sa zamestnal vo výrobnom družstve KOKAVAN v Kokave nad Rimavicou, tu som pracoval v rôznych funkciách až do 31. januára 1999, kedy VD v dôsledku konkurzu zaniklo.

Po viac ako ročnej nezamestnanosti podarilo sa mi zamestnať na Obecnom úrade v Kokave nad Rimavicou, kde som pracoval najskôr ako VPP a neskôr ako pracovník ochrany prírody a stavebného úradu, až do odchodu na dôchodok.

Mám mnoho záľub, čo mi umožňuje prežívať život dôchodcu bez toho, aby som sa často nudil. Okrem dnes už naozaj iba sviatočného fotografovania, zbieram staré fotografie a pohľadnice, zaujímam sa aj o výtvarné

umenie, literatúru a poéziu, hudbu, zaujímam sa tiež o históriu svojej rodnej obce a v súvislosti s tým zbieram všetky písomné alebo obrazové materiály, ako bývalý lesník a nielen preto, zaujímam sa aj o prírodu a znepokojuje ma náš koristnícky vzťah k nej, čo sa snažím v poslednom čase aj fotograficky dokumentovať. Okrem toho sa pokúšam ako tak usporiadať množstvo negatívov, ktoré mi po rokoch fotografovania zostali.

Otázky:

Dočítal som sa, že fotografovaniu ste sa začal venovať v r. 1975, teda až ako 28 ročný. Čo podnietilo resp. čo bolo impulzom venovať sa práve tejto oblasti?

Fotografii som sa začal venovať dosť neskoro. Začínal som tak ako väčšina amatérskych fotografov vtedy a zrejme i dnes. Kúpil som si fotoaparát a začal fotografovať najskôr svojich najbližších, teda rodinu. Niektorí pri takomto fotografovaní ostane celý život a niekomu sa to vidí málo, ja som bol ten druhý prípad. Samozrejme, že v takýchto veciach hrajú svoju úlohu aj šťastné náhody, ktorých bolo aj v mojom prípade niekoľko.

Najväčšiu zásluhu na tom, že som sa fotografiou začal vážnejšie zaoberať, mal kokavský rodák a môj vtedajší sused, fotograf Štefan Repčok, ktorý ma priviedol k neskôršiemu záujmu o fotografiu. On mi ako prvý ukázal a vysvetlil v čom vlastne spočíva čaro fotografie a učil ma vidieť cez fotografie veci tak ako som ich dovtedy nevidel. Okrem iného ma zoznámil s ďalšími fotografmi a pomáhal mi i s výberom fotografií na prvé výstavy. V roku 1980 som sa stal členom AMFOKLUBU pri Krajskom osvetovom streisku v Banskej Bystrici, ktorý bol jedným z troch fotografických klubov na Slovensku (prvý v Bratislave pri PKO, druhý v Košiciach a tretí v Banskej Bystrici). Klub združoval výber aktívnych amatérskych fotografov vtedajšieho Stredoslovenského kraja a mal v 80. rokoch do tridsať členov, z toho siedmi boli z okresu Lučenec. Tajomníčkou klubu, jeho dušou a hlavnou organizátorkou, bola vtedajšia pracovníčka KOS Soňa Záhorová. Bol som aj členom Štúdia amatérskej fotografie pri Okresnom osvetovom streisku v Lučenci a vtedajší čulý klubový život bol okrem rôznych seminárov pri výstavách, vynikajúcou príležitosťou na pomerne časté stretávanie, kde ako amatérski fotografi sme mali možnosť vidieť a porovnávať čo a ako to robia ostatní a mnohému sa pritom naučiť.

Čo bolo na vôbec prvej fotografii a či vôbec existuje?

Ťažko už dnes povedať, ktorá fotografia bola prvá a čo na nej bolo, ale ak to bola prvá vystavená fotografia, bola to akiste nejaká krajina a asi aj makrofotografia aranžovanej krajiny, no týmto už nie som si až taký istý.

O tri roky, teda od roku 1978 ste sa zúčastňoval viacerých výstav amatérskej fotografie - okresných, krajských a celoštátnych

nielen doma, ale aj v zahraničí (Maďarsko, NDR, Poľsko). Ktorá bola pre vás tá, na ktorú sa nezabúda?

Ťažko odpovedať ktorá fotografia je tá, na ktorú sa nezabúda, s fotografiami je to ako s deťmi ak ich máte aj veľa nedá sa povedať, ktoré máte najradšej.

Rozhovor, 1980

Fotografické výstavy AMFO sa začínali okresnou výstavou, odtiaľ ocenené fotografie postupovali na krajskú výstavu, výber z krajskej výstavy na celoslovenskú a odtiaľ na celoštátnu výstavu (v rámci vtedajšieho Československa). Asi si viete predstaviť, že prejsť náročným sitom porôt pri vtedajšom veľkom počte autorov, veľkého množstva zaslaných fotografií, dostať sa do celoslovenského prípadne až do celoštátneho kola a dostať tam ešte aj cenu, bolo náročné a znamenalo to, že pri týchto fotografiách kvalita musela byť samozrejmosťou. Evidenciu výstav a ocenení som si nevedel, ale podľa môjho odhadu som sa zúčastnil viac ako šesťdesiatich fotografických výstav doma i v zahraničí.

Dnes sa už takmer zabudlo, že v 80. rokoch vtedajší fotografi z okresu Lučenec patrili medzi tých úspešných na krajských, celoslovenských a celoštátnych výstavách, boli to: Štefan Repčok, Michal Galád, Jano Káka, Gabo Kotek, Robo Kozlok, Julio Križáni, Ondrej Kamenský a občas aj ja. Úspechy boli dosiahnuté nielen zásluhou samotných autorov – fotografov, ale aj pomocou všestrannej podpory vtedajšieho Okresného osvetového strediska v Lučenci a metódičky Janky Strculovej a neskôr Renáty Ádamovej.

Aký bol prvý fotoaparát, pracoval ste sám alebo ste mal spolupracovníkov?

Ak by som mal uviesť ako prvý fotoaparát, ktorým som robil svoje fotografie na výstavy tak teda je to japonský fotoaparát na kinofilm, ktorý som si kúpil v polovici 70. rokov so základným objektívom a neskôr k nemu dokúpeným 35 mm objektívom, ktorý používam prakticky dodnes,

pokr. str.5

Pokr. zo str. 4 ... čo je už viac ako tridsať rokov.

Tak teda spolupracovníkov, ale skôr by som ich nazval kolegami a priateľmi, som mal dosť či už v Okresnom štúdiu AMFO v Lučenci, AMFOLUBE v Banskej Bystrici a mnohých i pri rôznych stretnutiach, fotografických školeniach a seminároch. Pri takýchto stretnutiach som mal možnosť veľa vidieť a mnohému sa naučiť, to bola moja fotografická škola, ak nerátam dva semestre vtedy v Československu známej fotografickej školy. Inštitútu výtvarnej fotografie v Olomouci, ktorú som bohužiaľ ako mnoho iných začiatých vecí nedokončil.

Stretnutie OŠ AMFO – máj 1988 s lektorom Ferom Tomíkom z Bratislavy

Čo najradšej ste fotil – aké motívy - prírodu, ľudí, architektúru? Uprednostňoval ste farebné alebo čiernobiely snímky?

Najskôr k tej druhej otázke. Robil som fotografiu čiernobiely, ku ktorej mám dodnes najbližšie, jednou z príčin bolo hádam aj to, že materiál pre tieto fotografie bol dostupnejší a ich spracovanie v panelákovvej kúpeľni bolo omnoho jednoduchšie. V čiernobielej fotografii už len zmenou farieb na poltóny, dochádza k určitej abstrakcii motívu a vyžaduje si od fotografa úplne iné videnie svetla, iné videnie motívov i ďalšie veci.

Na Karlovom moste, 1989

Na vtedajšom fotografovaní bolo najzaujímavejšie a najkrajšie to, že fotograf musel toho vedieť omnoho viac než dnes, teraz mám na mysli fotografie, ktoré chce vystavovať a nerobí ich len pre seba.

Námety mojich fotografií boli rôzne pretože ako amatérsky fotograf som nemusel, ale iba mohol čokoľvek fotografovať a keďže som chcel všetko vyskúšať, menili sa v rôznych obdobiach. Pri tejto príležitosti mi prichádza na um veta lučeneckého rodáka profesora FAMU v Prahe Jána Šmoka, ktorú som od neho počul na jednom fotografickom seminári: „Fotoamatér má fotografii coby milenkú, profesionál coby manželku, a vité

pánové jaký je v tom rozdiel.“

(Pozn.red.: J. Šmok sa nar. v Lučenci 1921 a t.r. si pripomenieme 15. výr. úmrtia)

V niektorých obdobiach som sa viac venoval fotografii krajiny, inokedy zasa reportáži, zátišiu a v menšej miere i portrétom. Všetko to to som sa snažil fotografovať vo chvíľach, keď sa mi zdalo, že práve teraz je to tak ako má byť a ako to vidím ja.

Naposledy ste vystavoval kedy?

Dnes sa výstav, či už regionálnych, celoštátnych či medzinárodných nezúčastňujem. Ved' nakoniec výstavné fotografie už ani nerobím lebo mám pocit, že fotografovať už neviem a vo fotografii som už iba teoretikom a nie praktikom, okrem toho digitalizácia a komercializácia dnešnej fotografie mi akosi „nesadla“. Digitálny fotoaparát síce mám, ale si spolu akosi nerozumieme. Rád by som preto zacitoval slová nestora slovenskej fotografie a veľkého organizátora amatérskej fotografie nielen na Slovensku, ale i v Československu, pána Ladislava Noela, na ktorého sa ako na mnohých iných dnes neprávom zabúda: „Je strašné ak fotograf sám nepríde na to, že fotografovať nevie, ale príde na to ostatní.“. Tak teda tohoto sa snažím držať a preto už zasa fotografujem väčšinou iba rodinu, ako kedysi. Svoje fotografie na celoštátnej výstave som nevystavoval už asi 20 rokov a poslednú autorskú výstavu som mal v Kokave nad Rimavicou v roku 2001, ak do toho nepočítam výstavky dokumentárnych fotografií.

Ďakujeme za pekné chvíle a veríme, že v tomto roku sa stretneme aj na výstave fotografií.

Osvald Zahradník v Málinci

Slovenský literárny ústav Matice slovenskej v spolupráci s Obecným úradom a Základnou školou v Málinci (okres Poltár) zorganizovali dňa 30. septembra 2011 v miestnom spoločenskom dome literárne stretnutie s dramatikom Osvaldom Zahradníkom (1932). Na besede, ktorú moderoval PaedDr. Július Lomenčík, PhD., s týmto významným predstaviteľom súčasnej slovenskej dramatickej tvorby sa zúčastnili žiaci 7. - 9. ročníka miestnej ZŠ a niektorí občania Málince. S touto malebnou novohradskou obcou je Zahradník spätý prostredníctvom svojich rodinných príslušníkov, najmä otca Antona Zahradníka (narodil sa 1. marca 1902 v miestnej časti Samoterč). V príjemnej a neformálnej atmosfére si zaspomínal na svoje študentské návštevy v Málinci u svojej starej mamy a otcovej sestry Anny. Prítomní účastníci besedy boli prekvapení, že s ich obcou sú späté životné osudy tohto dramatika, ktorému paradoxne najviac uznania za ostatných dvadsať rokov sa dostáva v zahraničí, najmä v Rusku. O to viac sa potom žiaci zaujímali o jeho literárnu tvorbu. V odpovediach hovoril o inšpiračných zdrojoch svojich divadelných hier a poukázal na význam svojho pôsobenia v banskobystrickom rozhlase na získanie citu pre slovo, najmä pre dialóg. Pri porovnaní svojho pôsobenia ako šéfa činohry SND (v r. 1976 - 1979) so súčasným národným divadlom zdôraznil kvalitatívne odlišnosti vo vtedajšom a súčasnom dramaturgickom pláne našej prvej divadelnej scény.

Osvald Zahradník v Málinci

Pokr. zo s.5

Literárne stretnutie splnilo svoje poslanie, lebo mladí Málincania sa dozvedeli o ďalšej významnej osobnosti spätej s týmto krajom a zároveň spoznali zákulisie tvorivej práce pri písaní rozhlasových a divadelných hier, ale aj scenárov televíznych hier a televíznych seriálov. Po skončení besedy prítomní starší občania si zaspomínali na Zahradníkovu starú mamu a tetu, ktorých pamiatku si potom Osvald Zahradník uctil na miestnom katolíckom cintoríne.

PaedDr. Július Lomenčík, PhD.

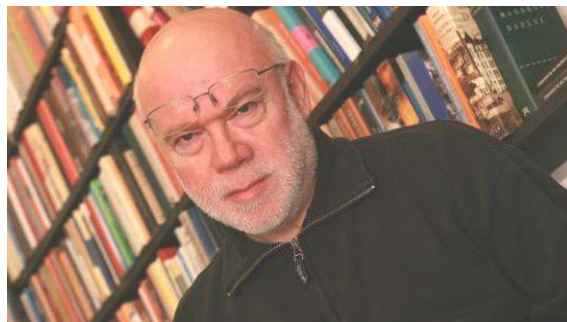
Novohradské osvetové stredisko v Lučenci vydalo **Kalendár výročí a Katalóg podujatí 2012**, vyšiel v januári a je uverejnený na webovej stránke – www.noslc.sk
Vyšla publikácia **„Zaniknuté dediny Novohradu“** autorom je PhDr. Mgr. Jozef Drenko, vydala ju Pivničná spoločnosť Tomášovce 2012.

Najnovší literárny zborník „Slovom k slovu“

bol vydaný v decembri 2011 a prezentuje tvorbu členov LK V.L.A.S. pri NOS v Lučenci. Komplettný zborník sa nachádza na webovej stránke – www.noslc.sk.

Ľudia-roky-udalosti

Ján Štrasser: V Lovinobani som žil v rokoch 1951-1960

Básnik, textár, prozaik, esejista, dramaturg, prekladateľ, novinár **Ján Štrasser** sa narodil 25. 2. 1946 v Košiciach. Základné vzdelanie získal v Lovinobani (1952 - 1960), Strednú priemyselnú školu strojnícku absolvoval v Košiciach (1960-1964), kombináciu ruský a slovenský jazyk

vyštudoval na FF UK v Bratislave (1964-1969). V r. 1969-1971 pracoval ako redaktor v časopise Mladá tvorba, v r. 1971-1972 pôsobil v rámci vojenskej základnej služby vo Vojenskom umeleckom súbore (VUS) v Bratislave. Od r. 1972 pracoval ako dramaturg v Poetickej scéne, od r. 1977 opäť vo VUS-e, od r. 1986 v Štúdiu S. V r. 1987-1990 bol redaktorom časopisu Slovenské pohľady, v r. 1990-1993 jeho šéfredaktorom. V r. 1997-2004 bol redaktorom týždenníka Domino Fórum. Odvtedy pôsobí v slobodnom povolaní, žije a tvorí v Bratislave.

Pán Štrasser, pristavte sa úvodom nášho rozhovoru v Lovinobani, kde ste strávili roky svojho detstva.

V Lovinobani som žil v rokoch 1951-1960, keďže môjho otca preložili z košickej magnezitky do lovinobanskej. Mojou veľkou záľubou bolo čítanie kníh, ktoré som si požičiaval zo závodnej knižnice. V roku 1960 sme sa vrátili späť do Košíc, kde som následne vyštudoval strojnícku priemyslovku.

Od roku 1964 žijete v Bratislave, kde ste sa popri štúdiu začali venovať poézii. Priblížte nám trochu, prosím vaše básnické začiatky.

Poézii som sa začal venovať už v Košiciach na strednej škole. Najprv to boli len také veršovanky, no neskôr som začal čítať vtedy mladých a progresívnych slovenských básnikov – Miroslava Válka, Mikuláša Kováča, Jána Stachu ... A začal som písať inak, vážne, seriózne. Keď som v roku 1964 prišiel študovať do Bratislavy na FF UK ruštinu a slovenčinu, dostal som sa do partie začínajúcich básnikov, začal som postupne pracovať v redakciách literárnych časopisov – jedným slovom, vhuhol som do literárneho života. V roku 1968 som vydal svoju prvú zbierku Odriekanie. Dodnes ich mám na svojom konte asi desať, ale v poslednom čase už básne píšem len sporadicky.

Približne v roku 1968 ste začali písať piesňové texty pre popredných slovenských spevákov ...

Na svoj prvý text si už nespomínam. Začínal som s amatérskym skladateľom, mojim priateľom Ivanom Kramárom. Neskôr som začal písať texty pre mnohých profesionálnych skladateľov a spevákov. Moje „naj“ texty vyšli v knižke + CD „Slávne texty slávnych piesní“ vo vydavateľstve Forza Music v roku 2008, tam ich všetky nájdete. Pre ilustráciu uvádzam aspoň niektoré: Farebný sen (Eva Kostolányiová), To všetko bolo včera (Martha a Tena Elefteriadu), Zažni (Miro Žbirka), Kúpim si zrkadlo (Jozef Benedik), Šaty (Marika Gombitová) a mnoho ďalších. V súčasnosti už texty pop-music takmer nepíšem, mojim ťažiskom sú texty pre muzikály.

Stretli ste sa počas svojho života s hudobným skladateľom Williamom Bukovým - Brüllom, rodákom z Lučenca?

S Willym Bukovým som sa nielenže stretol, ale dokonca sme (tuším) boli aj vzdialená rodina. Stretol som sa s ním v Lučenci ako malý chlapec, keď som býval v Lovinobani. V Lučenci totiž žil môj „opapa“ Vojtech Strasser a jeho dcéra, otcova sestra Vali Kollerová so svojím manželom doktorom Imre Kollerom a so svojimi deťmi, mojou sesternicou Betkou a bratrancom Janom.

Pokr. s. 7

Pokr. zo s. 6

Pripomeňme si teraz v krátkosti vaše prekladateľské aktivity.

Preložil som cca 80 titulov, takže v krátkosti to asi nebude možné. Prekladám z ruštiny a s germanistom Petrom Zajacom z nemčiny. Najviac si cením preklad knižnej drámy Karla Krausa *Posledné dni ľudstva* a preklad Puškinovho Eugena Onegina, za ktorý som okrem iných ocenení dostal aj ruské štátne vyznamenanie Puškinovu medailu.

V poslednom období sú známe vaše knihy rozhovorov o významných osobnostiach slovenského kultúrneho života ...

Urobil som dve knihy rozhovorov s Milanom Lasicom, ďalej so Zdenou Studenkovou, Mariánom Labudom, Tomášom Janovicom, Kamilom Peterajom, Ladislavom Chudíkom, Milanom Kňazkom, Stanom Dančiakom a koncom roku 2011 vyšiel môj knižný „trojrozhovor“ s Adelou Banášovou, Adrianou Kučerovou (mimochoďom Lučenčankou) a Petrou Polnišovou. Momentálne pripravujem knihu rozhovorov s Emíliou Vášáryovou.

Dovolíte mi záverom nahliadnuť do vášho súkromia?

V tomto ohľade asi nie som veľmi zaujímavý. Sedím pri počítači, prekladám, píšem, rád chodím do kaviarne a debatujem tam s priateľmi ... Žijem.

PhDr. František Mihály

STALO SA V REGIÓNE

PRIVOŇAJTE SI ...

Výber z reštaurátorskej tvorby Mgr. art. Sylvie Birkušovej
Novohradské múzeum a galéria, Kubínyho námestie 3,
Lučenec

Vernisáž sa konala dňa 5.1.2012 o 16,00 hod.
výstava trvala do 31.1.2012

Mgr. art. Sylvia Birkušová po ukončení strednej školy v Bratislave dva roky študovala reštaurovanie textilu vo Viedni a pokračovala na VŠVU v Ateliéri voľnej textilnej tvorby v Bratislave. Od roku 2009 je vedúcou Ateliéru reštaurovania textilu VŠVU v Bratislave. Je členkou Komory reštaurátorov Slovenska, ktorá jej v roku 2008 udelila cenu za reštaurovanie textílií z Henkelovej hrobky Kaplnky sv. Michala na Oravskom hrade. Pracuje ako reštaurátorka v Historickom múzeu SNM v Bratislave a spolupracuje s múzeami a galériami pri reštaurovaní ich zbierkových predmetov. Absolvovala niekoľko samostatných i kolektívnych výstav v Bratislave, Prahe, Mnícho-

ve a v roku 2007 aj v Belgicku. Je rodáčkou z nášho regiónu a na výstave v Novohradskom múzeu a galérii v Lučenci sú prezentované jej reštaurátorské práce zo zbierok našej inštitúcie a zo zapožičaných exponátov Historického múzea SNM v Bratislave. Súčasťou výstavy boli aj banerové prezentácie ďalších reštaurátorských realizácií.

Katarína Köböllová, NMG Lučenec

(pozn. red.: Autorka pochádza z Poltára, rod. Slezáková)

Etudy z dreva XII. - Drevené hračky vo Fiľakove

Hradné múzeum vo Fiľakove otvorilo 26. januára 2012 o 15,00 v spolupráci s Lesníckym a drevárskym múzeom zo Zvolena výstavu pod názvom „Etudy z dreva XII. – Drevené hračky“ v priestoroch Mestského vlastivedného múzea na Hlavnej ulici.

V rámci súťaže Etudy z dreva, organizovanej Lesníckym a drevárskym múzeom, prebehla v roku 2010 súťaž na tému „Naj... drevená hračka“ už po piatykrát. Do súťaže bolo prihlásených 202 kusov drevených hračiek od 91 autorov, súťažilo sa v dvoch kategóriách, v kategórii sériovo vyrábaných hračiek a v kategórii originálov a prototypov. „Návštevníci sa na výstave mohli stretnúť s tradičnými hračkami vychádzajúcimi z ľudových tradícií, ako sú koníky, konské záprahy, rôzne zvieratká, autíčka i vlačíky. Mohli sa presvedčiť ako sa v dreve dajú stvárať moderné dopravné prostriedky i rôzne hrajacie hračky. Mali možnosť overiť si ako mnohí tvorcovia využili drevo na výrobu rozmanitých skladačiek, stavebníc, labyrintov i hlavolamov“ – tak predstavila exponáty kurátorka výstavy Ing. Bc. Mária Rošková. Iniciátormi usporiadania reprízy výstavy vo Fiľakove boli pedagógovia miestnej Strednej odbornej školy, študentom ktorej bolo porotou v kategórii prototypov udelené uznanie. Na vernisáži vystúpili škôlkari Materskej školy na ulici Štúrovej. Výstava bude sprístupnená do 23. marca 2012 od utorka do piatka denne od 8,00 do 16,00.

Mgr. Attila Agócs, riaditeľ HM Fiľakovo

Dve prezentácie:

- jubilejný CD nosič „Zahrajže nám, Ďatelinka!“
- publikácia „Ďatelinka – legendárna muzika spod Poľany“

Kniha spomienok, životných príbehov, osobných vyznaní, dokumentov, bohatej muzikantskej histórie a zberateľskej činnosti Ďatelinka – legendárna muzika spod Poľany a 10. CD nosič pod názvom Zahrajže nám, Ďatelinka! boli slávnostne pokrstené v piatok 20. januára 2012 v Kultúrnom dome v Trebeľovciach. Kniha bola venovaná vzácnym ľuďom – všestrannému muzikantovi Jozefovi Mackovi, kontrášovi Jozefovi Berkymu-Hájkovi, ktorí už navždy odpočívajú, ba skôr stále hrajú vo folklórnom nebi, a všetkým doterajším aktérom ľudovej hudby Ďatelinka k štyridsiatemu výročiu jej vzniku. Medzi nich patrí aj náš folklórny súbor Jánošík, ktorý pracuje pri Dome Matice slovenskej vo Fiľakove.

Pokr. s. 8

Pokr. zo str. 7

Sólisti: Milan Matuška, Július Slovák, Marián Fajčík, Štefan Babic, Dušan Golian, Jozef Šulek, Anna Molotová, Elena Brijáková, Anna Cérovská a Paprčkovci, ktorí svojím spevom a hudbou obohacujú nejednu CD nosič Ďateľinky. Konferencier celého slávnostného podujatia bol Fedor Mikovič, na slávnostnom programe účinkovali: ĽH Ďateľinka, Ján Močko, Jozef Martinský, Milan Gábor, FS Jánošík pri Dome Matice slovenskej vo Fiľakove, Martin Škamla, Jozef Svitek, dievčenská FS Ďateľinka, Peter Kuric, Ján Chabala a Anna Molotová.

Hlavným organizátorom bolo FZ Jánošík pri Dome MS Fiľakovo, OÚ Trebeľovce a ĽH Ďateľinka. Po pol druhu hodinovom programe za búrlivého potlesku nasledovala ľudová veselica.

Mgr. Alica Pisárová, riaditeľka DMS Fiľakovo

Šaliensky Mat'ko v Lučenci

V stredu ráno 18. januára 2012 sa v Dome Matice slovenskej v Lučenci zišli žiaci základných škôl z celého okresu. V ten deň sa konalo obvodné kolo obľúbenej súťaže v prednese prózy, už devätnásty ročník Šalienského Mat'ka. Táto obľúbená súťaž priviedla na pôdu domu MS takmer 30 víťazov školských kôl v troch kategóriách. Deti predviedli skvelé výkony a ponúkli svoje nadanie, ktoré rozvíjajú s podporou svojich pedagógov. A tak súťaž pomenovaná po spisovateľovi a šéfredaktorovi časopisu Slniečko J. C. Hronskom znova potvrdila svoj význam pre deti v poznávaní národnej histórie a kultúry. Medzi predvedenými dielami boli aj povesti z pera lučenskej spisovateľky Hany Koškovej. Porota pod vedením Mgr. Milady Bolyošovej z NOS v Lučenci a v zložení Klára Volentová z NK v Lučenci a Jarmila Siváková mali neľahkú úlohu vybrať pre postup do krajského kola v Banskej Bystrici tých najlepších.

Tento rok viac než po iné roky víťazili cezpoľní. Všetci účastníci súťaže dostali diplom, pero a propagačný materiál o Matici slovenskej. Víťazi boli odmenení okrem potlesku aj krásnymi diplomami, slovenskou knihou a vecným darčekom z rúk Ing. Aleny Rezkovej, riaditeľky Domu MS v Lučenci. Pre súťažiacich žiakov, sprevádzajúcich pedagógov i členov poroty Dom Matice slovenskej v Lučenci zabezpečil malé občerstvenie. V úvode riaditeľka domu MS všetkých privítala a popriala veľa úspechov v súťažení, v závere všetkým poďakovala za účasť a vyzdvihla prínos učiteľov, ktorí sa aj touto formou venujú deťom a našej slovenčine, a vyjadrila osobné potešenie, že o rok sa tu v príjemnej atmosfére stretnú znova. Všetkým postupujúcim držíme palce v krajskom kole súťaže.

Ing. Alena Rezková, riaditeľka DMS Lučenec

Výročia:

Folklórny súbor IPEĽ – 35. výročie vzniku.

Folklórny súbor bol založený v roku 1977 pri ZŤS, neskôr prešiel pod mesto Lučenec, kde pôsobí dodnes, ale v súčasnosti existuje ako OZ. Vede ho Mgr. Marcela Janštová. Členskú základňu tvoria prevažne študenti a mladí ľudia. Súbor má výborných spevákov a instrumentalistov. Okrem tradičných vystúpení realizuje aj výchovné koncerty pre školy.

Repertoár súboru vychádza najmä z oblasti Novohradu – tanec z Madačky, tanec Svadobný Uterákový z Ábelovej a Políchna, ale aj z opačnej časti Novohradu z Málinca - Málianske koleso a z okolia Lučenca tance - Jánske ohne, Jarmok v Lučenci, Páračky. Má spracovaný materiál aj zo susedných regiónov Gemer, Hont a Podpoľanie.

Pokr. s. 9

Pokr. zo s. 8

Vznikli tak tance- Šatkovec – tanec zamilovaných, Tanec s fľaškami (tancujú ženy nie chlapi), Očovský párový, Babský tanec. Na spestrenie repertoáru ponúka Cigánsky tanec a tanec z Horehronia.

Súbor je pravidelným účastníkom regionálnych a krajských podujatí a súťaží. V lete sa zúčastňuje folklórnych festivalov- Detva, Kokava nad Rimavicou- Koliesko, ale vystupoval aj vo Východnej. Každoročne je domácim - uvítacím súborom na Medzinárodnom folklórnom festivale v Lučenci. Vo februári 2010 dostal pozvanie do relácie „Kapura“, kde úspešne /2.miesto/, reprezentoval Novohradský región. Minulý rok sme dostali pozvanie aj do Českej republiky na festival Jánošíkov dukát.

Dychová hudba KOKAVČANKA - (1947) - 65. výročie

Terajšia DH bola založená katolíckou cirkvou – farárom Ľudovítom Bialom a učiteľom Jánom Gallom.

Postupne sa v nej vystriedalo okolo 80 muzikantov. Neskôr sa vedeniu venoval učiteľ Pavol Javor. Po ňom Jozef Benko z Hnúšte, ďalej Daniel Roman a dlhý čas ju viedol Milan Jurica. Po jeho odchode na dôchodok sa dirigentom a kapelníkom stal **JUDr. Pavel Piliarik**. Účinkovanie dychovej hudby bolo v minulosti rozmanité – zábavy, ľudové veselice, plesy, koncerty, estrády a prvomájové oslavy. V súčasnosti najčastejšie účinkuje na obecných oslavách štátnych sviatkov a na poslednej rozlúčke s občanmi.

Dedinská folklórna skupina ŠKOREC Vidiná - 20. výročie založenia.

Folklórna skupina „Škorec“ bola založená r. 1992 pri MO Matice slovenskej vo Vidinej. Vedú ju **Jozef Kucej a Oľga Sujová**. Repertoár čerpá zo starých zvykov na dedine z oblasti Novohradu – Ábelovej a Polichna. Boli víťazmi okresných súťaží a zúčastnili sa krajských súťaží.

Pravidelne vystupujú nielen v regióne, ale aj v Slavošovciach a susednom Maďarsku. Má spracovaných viacero programov – Šúpanie kukurice... Skupina má viac ako 20 členov, má svoju vlastnú hudobnú skupinu.

Fašiangové maškarte

Fašiangy končia už 22.2.2012 na Popolcovú (Škaredú, Krivú) stredu. Prinášame dva recepty na typické jedlá z Novohradu od mojej mamy z Hradišťa: studeno a herovce

Studeno: (huspenina, kočoňa...)

Suroviny: 4 ks bravčové kolienka, 4 ks br. paprčky a 3 – 4 br. kožky (ako dve dlane)

Dobrá rada: Kolienka a paprčky si narežeme na menšie kusy pilkou na mäso. Studeno nesolíme a mäso používame len dobre zaúdené, nikdy nie čerstvé.

Príprava: Suroviny si večer pred varením umyjeme a dáme do 15 l hrnca, zalejeme vodou do plna. Ráno si ho dáme variť, ale ešte predtým pridáme nakrájané 3-4 hlávky cesnaku. Varíme pomaly (*nesmíme strmo vréti, lebo budú biele a ni prėsvitnó*) asi 8 až 9 hodín. Potom si polievku scedíme do druhého hrnca. Mäso vykostíme a kladieme do misičiek alebo na tanieri aj s kožami. Zalejeme polievkou, ktorú sme si precedili. Na vrch posypeme troška tuhú a sladkú červenou paprikou. Ráno máme fajnotu hotovú. Dobrú chuť! Koštujeme s cibulou, octom a chlebom.

Herovce: (šišky, pampúchy ...)

Suroviny: 1 kg múka miešaná (polohrubá a hladká špeciál), 3 celé vajcia, 2 kocky droždia, 0,75 l (3/4) mlieka, štipka soli, 2 – 2,5 dcl oleja, 3 lyžice kryštálový cukor, 1 prášok do pečiva

Príprava: Všetko musí byť v rovnakej teplote. Múku si preosejeme a pridáme do nej všetky suroviny, okrem droždia. Tieto si rozmrvieme a zalejeme letným mliekom asi 2,5 dcl. Potom aj to vylejeme do múky a postupne miesime rukou a pridávame ostatné mlieko. Cesto nesmie byť tuhé. Dáme vykysnúť. Potom si rozdelíme na dva bochníky. Rozvaľkané cesto vykrajujeme na kolieska, ktoré dávame na múkou posypanú utierku a necháme troška podkysnúť. Vyprážame na oleji alebo bravčovej masti. Do oleja dávame vrchnou stranou dolu. Olej musí byť horúci. Herovce vyberáme a dávame na papierovú utierku odkvapkať. Potom posypame zmiešaným práškovým a vanilkovým cukrom.

Fašiangová sobota a zabíjačka v Málinci - 28.1.2012

Kam za kultúrou:

**BBSK – Novohradské
osvetové stredisko Lučenec**

11.2. Stretnutie okresného
štúdia AVT,
miesto NOS o 9.00 hod.

11.2. Reprezentačný
PLES CSEMADOKU,
miesto: Reduta Lučenec
o 19.00 hod.

27.2. Stretnutie členov
literárneho klubu V.L.A.S.,
miesto: NOS o 15.30 hod.

**BBSK – Novohradské
múzeum a galéria Lučenec**

3. 2. - 2. 3. **Hmyz trópov**
- entomologická výstava
zo súkromnej zbierky
Michala Zachara

**BBSK – Novohradská
knížnica Lučenec**

6.2. Beseda so spisovateľkou
Martou Hlušíkovou,
miesto: oddelenie pre deti
a mládež o 10.30 a 12.35 hod.

Mesto Lučenec
- mestský úrad, oddelenie
školsťva, sociálnych vecí,
kultúry a športu

4.2. **Karneval na ľade**, miesto:
Zimný štadión o 11.00 hod.

14.2. „Valentín“
- sladké prekvapenie pre
zaľúbené páry v uliciach mesta
od 14.00 hod.

17.2. **Fašiangová veselica
s pochovávaním basy**,
miesto: Kubínyiho nám.
od 12.00 hod.

25.2. **Lucie Bílá**
- recitál
- doprovod Petr Malásek,
miesto: kino Apollo
o 19.00 hod.

Poltár

18.2. **Fašiangy s pravou
zabíjačkou**, miesto: námestie
pred KD o 9.00 hod.

Málinec

18.2.
6. **Obecný fašiangový ples**,
miesto: Spoločenský dom
o 20.00 hod

tr
LocAll kam do mesta

Mestské noviny
Týždenník mesta Lučenec • 13. 4. 2007 • Ročník 3 • Číslo 13 • Náklad: 12 000 ks • Cena: zdarma
Tel.: 047/451 31 23, tel./fax: 047/451 31 21, e-mail: mestskenoviny@lucenec.sk

**MEDIÁLNI
PARTNERI:**

REKUS - regionálny kultúrny mesačník. **VYDÁVA:** Novohradské osvetové stredisko, Kármánova 2, 984 01 Lučenec. Registrované na MK SR – evidenčné číslo: EV 3991/10. **REDAKTOR:** Michal Abelovský, tel.: 45 12 703, 45 131 78. **GRAFICKÁ ÚPRAVA:** Renáta Ádamová
ZODPOVEDNÁ: Mária Ambrušová, riaditeľka NOS v Lučenci
E-mail: noslc@noslc.sk, abelovsky@noslc.sk, **TLAČ:** NOS v Lučenci, www.noslc.sk

NEPREDAJNÉ